

TEKNIIKAN
MUSEO

Kokoelma poliittinen ohjelma

Tekniikan museo 2015

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
1.1. Lähtökohdat ja kokoelmien kartunta 1970-luvulta 2000-luvulle	2
1.2. Miksi tekniikan ja teollisuuden alojen kokoelmatyötä tehdään?	4
2. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMAT JA KOKOELMANHALLINTA	5
2.1. Esinekokoelmat	5
2.2. Kuvakokoelmat, kirjasto ja arkisto	6
2.3. Akseli-kokoelmahallintajärjestelmä ja julkiset kokoelmaportaalit	7
2.4. Kokoelmien käyttö ja palvelut	7
3. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMATYÖ	9
3.1. Kokoelmien kartuttamisen perusteet ja realiteetit.....	9
3.2. Lahjoitukset.....	11
3.3. Tekniikan museon kokoelma-, materiaali- ja rekvisiittaluokat	13
3.4. Poistopolitiikka	14
3.5. Arviointi ja mittarit	17
3.6. Kokoelmaorganisaatio	18
4. TOIMITILAT	19
4.1. Työskentelytilat	19
4.2. Esinesäilytystilat	20
4.3. Valokuvakokoelmien säilytys	20
4.4. Kirjastotila	21
4.5. Arkistotila	21
5. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMAPOLITIikka TULEVAISUUDESSA	21
LIITE1: TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMALUOKITUS	23
LIITE2: TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMAPALVELUHINNASTO 2015 - 2016	27

1. JOHDANTO

1.1. LÄHTÖKOHDAT JA KOKOELMIEN KARTUNTA 1970-LUVULTA 2000-LUVULLE

Tekniikan museo on valtakunnallinen erikoismuseo, joka tallentaa, tutkii ja esittelee suomalaista teollisuuden, teknologian ja tekniikan alan aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Museon strategisena tavoitteena on toimia innostavana oppimisympäristönä, elämyksellisenä kohtaamispaikkana ja vetovoimaisena matkailukohteena. Strategian peruskivinä ovat merkittävät kokoelmat, joista saadaan puhuttelevia näyttelyitä.

Tekniikan museota ylläpitää yksityinen Tekniikan museon säätiö, jonka taustajärjestöinä toimivat Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit, Teknilliset yliopistot, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Metsäteollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Rakennusteollisuus ry, Graafinen teollisuus ry, Teknologiateollisuus ry, Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry, Insinööriliitto IL ry, Driftingsjörsförbundet i Finland r.f., Tekniska Föreningen i Finland r.f., Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL, Museovirasto, Suomen Museoliitto ja Tekniikan historian seura ry.

Tekniikan museon säätiö perustettiin syksyllä 1969, mutta keskustelu teknillisten laitteiden ja koneiden tallentamisesta oli alkanut jo 1900-luvun alkupuolella. Suomen Teknillinen Museoyhdistys ja Suomen Messut pitivät yllä kokoelmia ja näyttelyä Messuhallissa yli 30 vuotta, aina vuoteen 1952 saakka. Kokoelmaa säilytettiin Teknillisen Korkeakoulun laboratoriorakennuksessa Hietalahdessa, kunnes TKK muutti Otaniemeen 1960-luvun lopulla. Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen kokoelma päättyi Tekniikan museon säätiölle 1970-luvun alussa.

Tekniikan museolle järjestyi tilat Helsingin Kuninkaankartanonsaarella toimintansa lopettaneen kaupungin vesilaitoksen rakennuksista. Ensimmäiset näyttelytilat koostuivatkin sekä saaren länsirannan vesipumppuasemasta, höyryvoima-asemasta ja vanhasta myllystä että Kuninkaankartanonsaaren suurista suodatinhalleista, joita saneerattiin museon käyttöön 1970-luvulta lähtien.

Tekniikan museo toimi ensimmäiset kymmenen vuotta pääsääntöisesti harrastelijavoimin, mutta innokkaiden talkoolaisten ja toiminnanjohtajan lisäksi museossa toimi toisinaan myös tutkijoita kokoelma- ja näyttelytyössä. Museon tavoitteena oli alusta lähtien tallentaa Suomen teollista perinnettä esineellisessä, kirjallisessa ja kuvallisessa muodossa. Ajatuksia ja perustamisen ideoita haettiin eurooppalaisista pitkän linjan tekniikan museoista, joista erityisiä kohteita olivat Tukholman, Prahan ja Münchenin tekniikan museot. Säätiön tarkoituksena oli perustaa mahdollisimman monipuolinen museo, jossa kaikki teollisuuden ja tekniikan alat olisivat olleet edustettuina. Museon päämääränä oli saavuttaa opetuksellinen näkökulma, jossa mennyttä ja nykyistä tekniikkaa lähestyttiin vertailevasti.

Museon näyttelytoiminta alkoi vuonna 1972. Näyttelyjen laajuus ja kirjo kuvasti museon luonnetta ja tehtävää tekniikan alan yleismuseona. Kokoelmia oli kartutettu huimalla vauhdilla ja volyyymilla, joten

aiheet vaihtelivat voimantuotosta maanmittaukseen, rahapajan ja setelipainon toiminnasta autoihin ja palokalusteisiin sekä sokeriteollisuudesta sähköön ja viestintään.

Jälkikäteen katsottuna museon kokoelmat karttuivat sekä suunnitelmallisesti että summittaisesti. ”Älkää romuttako museotavaraa” -otsikolla vedottiin yleisöön lehtikirjoituksessa 1971, ja varsin pian museon näyttelyhallit olivatkin täynnä esineitä.

Julkisesti pyydettyjen lahjoitusten lisäksi museon kokoelmat karttuivat eri tekniikan ja teollisuuden alojen ympärille perustettujen toimikuntien työn tuloksena. Ensimmäisiä toimikuntia olivat muun muassa graafisen teollisuuden, maanmittaustekniikan, radio- ja elektroniikkatekniikan, sähkötekniikan, konepajatekniikan, LVI-tekniikan ja vuoriteollisuuden alan toimikunnat. Nämä toimikunnat vastasivat myös museon ensimmäisistä näyttelykokonaisuuksista.

Toiminnan voidaan katsoa muuttuneen ammatilliseksi 1980-luvun alussa, jolloin museoon palkattiin museoalan koulutuksen saanut henkilöstö. Silloin käynnistyi muun muassa kokoelmien systemaattinen luetteloiminen. Vuonna 1987 määriteltiin lisäksi Museoviraston toimesta keruuvastuut. Määritelmän mukaan Tekniikan museon vastuualueisiin kuuluivat ammattikäsiö, kaivostoiminta, rakentaminen ja teollisuus. Teollisuuden alaan lukeutuivat lähes kaikki teollinen tuotanto elintarvike- ja tekstiiliteollisuudesta metalliteollisuuteen ja niin kutsuttuun muuhun teollisuuteen, johon lukeutuivat esimerkiksi soittimien-, korujen ja urheiluvälineiden tuotanto.

Kokoelmien kartuttamisen painopiste alkoi painottua alkuvaiheen, kaikkea keräävän kauden, jälkeen Suomen teollisen kehityksen kuluttajanäkökulmaksi. Suuren esineistön vastaanotto oli käynyt hankalaksi varastotilojen ahtauden takia, vaikkakin näyttelyiden tarpeisiin voitiin valikoida satunnaisesti myös teollisuuden objekteja. Merkittävä osa museon 2000-luvun alkuun mennessä kartutetuista kokoelmista kertookin tekniikasta ihmisten arjessa.

Museotoiminta on muuttunut huomattavasti sitten Tekniikan museon perustamispäivien, ja museossa on siirrytty objektimassojen keräämisestä tiedon tallentamiseen. Esineet ovat edelleen lähtökohta, mutta niitä lähestytään ilmiökeskeisesti, kriittisesti ja analyttisesti tavoitteena kokoelmien selkiyttäminen ja painopistealueiden hakeminen suomalaisen teollisuuden, tekniikan ja insinööriosaamisen aloilta. Teollisuudenaloista keskeisiä ovat kemianteollisuus, teknologiateollisuus, metsäteollisuus, graafinen teollisuus ja rakennusteollisuus.

Museoiden valtakunnallisen tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkoston, TAKO:n, toiminta on ollut keskeistä Tekniikan museon kokoelmatyössä sen perustamisesta (2009) lähtien. TAKO-verkoston toiminta on, paitsi avannut kokoelmia keskusteluille ja kriittisellekin tarkastelulle, myös johtanut konkreettisiin kokoelmasiirtoihin, joilla varmistetaan teknologiaperinnön säilyminen juuri siinä museossa, jonka tallennusvastuihin siirretty kokoelma kuuluu.

Oleellinen tekijä Tekniikan museon kokoelmatyön uuden ajattelutavan muovautumisessa oli myös laaja varastomuutto vuonna 2012. Muuton myötä tehtiin inventoinnin tuloksena kokoelmapoistoja ja varastotilan vähennyttyä alkoi prosessinmukaisten poistoprojektien suunnittelu. Enää ei säilytetä kaikkea mahdollista varmuuden vuoksi, vaan kokonaisia kokoelmia tai niiden osia voidaan poistaa poistokriteerien mukaisesti ja erilaisin poistotavoin.

Kokoelmien passiivista kartuttamista on säädelty voimakkaasti 2010-luvulla. Aktiivinen kartunta tapahtuu pääasiassa nykydokumentoinnin menetelmin sekä yritys yhteistyön puitteissa. Yksityishenkilöiden lahjoituksia otetaan vastaan, mikäli ne täyttävät keskeisen suomalaisen teollisuuden tai keksintötoiminnan kriteerit tai täydentävät ratkaisevalla tavalla jo olemassa olevia kokoelmia.

Nykydokumentoinnit sidotaan pääasiassa TAKO-verkoston poolitoiminnan organisoimisiin yhteistyöhankkeisiin ja mahdollisuuksien mukaan yliopistojen soveltuvien oppiaineiden kanssa yhteistyötä tehden. Tulevaisuudessa nykydokumentointien painopiste on entistä vahvemmin yritys yhteistyössä.

Museo voi perustaa yhteistyössä yritysten ja muiden museon ulkopuolisten kokoelmanhaltijoiden kanssa alakokoelmia Akseli-kokoelmanhallintaohjelmaansa. Alakokoelmien objektit eivät kuulu Tekniikan museon kokoelmiin, vaan kyseessä on yksi kokoelmapalvelun muoto. Objektit säilytetään alakokoelman omissa tiloissa yrityksessä tai yhteisössä. Alakokoelmat luetteloidaan museon asiantuntijoiden valvonnassa Akseliin, jonka kautta ne julkistetaan myös Arjenhistoria.fi -portaalissa ja Kansallisen digitaalisen kirjaston Finna-asiakasliitymässä. Tekniikan museo kartoittaa jatkuvasti uusia mahdollisuuksia yritys yhteistyöhön ja nykydokumentointiin mm. taustayhteisöjensä parissa, sillä museon tavoitteena on sitouttaa suomalaiset yritykset oman kulttuuri- ja sosiaalishistoriansa tallentamiseen.

1.2. MIKSI TEKNIIKAN JA TEOLLISUUDEN ALOJEN KOKOELMATYÖTÄ TEHDÄÄN?

Tekniikan museo on alansa valtakunnallisena erikoismuseona asiantuntijaorganisaatio, jonka kokoelmatyötä tehdään suomalaisen teollisen kulttuuriperinnön tallentamiseksi tutkimuskäyttöön, näyttelyitä varten ja muita kokoelmiin pohjautuvia asiakaspalveluita varten. Tekniikka ja teknologia lävistävät koko yhteiskunnan sen kaikilla tasoilla. Ilman teollisen kulttuuriperinnön tallentamista ja tutkimusta ei ole mahdollista tuntea menneisyyttä, ymmärtää nykyhetkeä eikä luodata katsetta tulevaisuuteen. Teollisen kulttuuriperinnön tuntemus auttaa ymmärtämään yhteiskuntaa kokonaisuutena niin yhteisöjen kuin yksilöidenkin tasolla.

Kokoelmatyötä tehdään asiakkaille. Kokoelmatoiminnan asiakkaita ovat ensisijaisesti tietoa etsivät ihmiset, jotka ottavat yhteyttä kysyäkseen asioita, tarkistaakseen tietoja ja toisaalta myös kertoakseen museolle tiedoistaan tekniikan ja teknologian alalta. Media ja tutkijat kuuluvat myös asiakkaisiin, jotka ovat suoraan yhteydessä Tekniikan museon kokoelma-asiantuntijoihin. Tärkeitä asiakkaita ovat myös toiset museot, jotka lainaavat objekteja ja pyytävät konsultointeja, samoin taustayhteisöt ja sidostyhmät, joiden intresseissä on säilyttää oman alansa teollista kulttuuriperintöä.

Tekniikan museon kokoelmatyön ydin on sisäisten palvelujen tuottaminen oman museon toimijoille, näyttely- ja asiakaspalvelu tiimille. Näin ollen kokoelmapalvelujen asiakkaita ovat epäsuorasti kaikki Tekniikan museon asiakkaat, sillä kokoelmat ovat kaiken museotoiminnan kulmakivi. Ilman kokoelmia ei synny näyttelyjä eikä näyttelyyn liittyviä palvelutuotteita.

2. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMAT JA KOKOELMANHALLINTA

Tekniikan museon kokoelmatoimintaa ohjaavat Tekniikan museon säätiön säännöt, johtosääntö, toiminta-ajatus, arvot, visio ja strategia sekä ICOMin laatimat museotyön eettiset säännöt.

Tekniikan museon kokoelmat esittelevät museon mission mukaisesti tekniikan alan ja teollisen tuotannon historiaa ja nykypäivää Suomessa. Kokoelmat muodostuvat useista temaattisista ryhmistä, jotka heijastavat museon tehtävää sekä kuluttajanäkökulmasta että teollisen tuotannon näkökulmasta. Temaattisesta ryhmäjaosta näkyy selkeästi myös varhaisten museotoimikuntien toiminta, sillä keskeisiä kokoelmaryhmiä ovat toimikuntien mukaan esimerkiksi kemian-, metsä- ja metalliteollisuuden kokoelmat, sekä LVI-, sähkö-, konepaja-, viestintä-, kotitalous- sekä kirjapainotekniikan kokoelmat, jotka voidaan jakaa edelleen pienempiin alaryhmiin. Museotoimikuntatyön ulkopuolisiksi kokoelmiksi ovat muodostuneet tietotekniikkakokoelmat, mobiiliteknologian ja digitaalisen tekniikan kokoelmat. (Liite1: Tekniikan museon kokoelmaluokitus)

Tekniikan museon museo-objekti on tallentamisen, tutkimisen, säilyttämisen, kokoelmanhallinnan ja museokäytön (kokoelmatyö, näyttelyt, palvelut) kohteena oleva teollisuuden, tekniikan ja teknologian kulttuurihistorian materiaallinen ja immateriaalinen ilmaus, joka on osa teollista kulttuuriperintöä ja jonka välityksellä voidaan tehdä tulkintoja teknologiaperinnöstä.

2.1. ESINEKOKOELMAT

Museon esinekokoelmassa arvioidaan olevan noin 56 000 objektiä, joista 17 000 objektin luettelointitiedot on viety sähköiseen Akseli-kokoelmahallintaohjelmaan. Kokoelmista on digitoitu ja julkaistu Arjenhistoria.fi- ja Finna -palveluissa noin 6000 objektiä vuonna 2015. Esinekokoelma koostuu sekä eri teollisuuden aloilta olevista esineistä että yksityisten henkilöiden työssä ja vapaa-ajalla käyttämistä teknisistä laitteista ja koneista.

Kokoelmien vanhimmat esineet ovat 1800-luvun loppupuolelta, mutta pääpaino on erityisesti 1950- ja 1960-lukujen esineistössä. Myös 1920- ja 1930-luvun esineistö on hyvin edustettuna. 2000-luvun esineistöä on kartutettu toistaiseksi melko sattumanvaraisesti yksittäisten lahjoitusten ja muutaman nykydokumentoinnin myötä.

Tekniikan museon esinekokoelman helmi on keksijä E.M.C. Tigerstedtin kokoelma, jossa on noin 350 esinettä hänen keksijänuraltaan ja yksityiselämänsä piiristä. Tigerstedtiä kiinnosti 1900-luvun alussa pitkän kantaman kuva- ja ääniyhteyden luominen sekä sähköä hyödyntäminen monimuotoisesti. Hän kehitti niin sanotun sähköisen silmän, joka tosin ei koskaan päätenyt tuotantoon. Jälkiviisaasti voidaan todeta, että sähköisessä silmässä oli sama ajatus kuin 2000-luvun Skypessä.

Nuorin tärkeimmistä kokoelmista on Fiskarsin suunnittelija Olavi Lindénin kokoelma, joka sisältää 270 kappaletta puutarhavälineiden ja saksien prototyyppisiä, osia, aihioita, malleja ja muotteja sekä

valmiita esineitä. Osa malleista on päätyntä tuotantoon, osa on kokeiluja, minkä vuoksi kokoelma on osittain mallisuojaan alainen.

Muita merkittäviä kokoelmia ovat noin 200 esineen kokoelma professori Gunnar Anderssonin lahjoittamia konetekniikan, puhelintekniikan ja sähkötekniikan koneita ja kojeita sekä Konttorikoneliikkeiden yhdistys ry:n 350 konttorikoneen kokoelma. Joukossa on niin harvinaisuuksia kuin uniikkeja laitteita.

Lisäksi laajimpiin kokonaisuuksiin kuuluvat Ilmatieteen laitoksen lahjoittama kokoelma: noin 115 ilmatieteellistä instrumenttia ja laitetta, etupäässä Ilmatieteen laitoksen varhaisilta vaiheilta, apteekkari Reijo Salosen lahjoittama kokoelma: noin 600 esinettä apteekki- ja laboratorioalaan liittyen, Helsingin Veden kokoelma: noin 250 vesilaitoksen toimintaan liittyvää mittaria ja laitetta sekä Suomen Sokerin lahjoittama 100 esineen kokoelma.

2.2. KUVAKOKOELMAT, KIRJASTO JA ARKISTO

Esinekokoelmien lisäksi Tekniikan museolla on laaja, arviolta noin 53 000 kuvaa tai negatiivia käsittävä valokuvakokoelma, jonka digitointi on aloitettu vuonna 2010. Kokoelmapoliittisen ohjelman julkaisuajankohdan aikaan kuvakokoelmista on digitoitu noin 10 %.

Kuvakokoelman tärkeimmät kokoelmat ovat Strömbergin valokuvakokoelma, jossa on noin 20 000 kappaletta ja E.M.C. Tigerstedtin noin 1 000 kuvaa kattava valokuvakokoelma keksijän arjesta ja juhlasta Suomessa ja ulkomailla. Muita keskeisiä kokoelmia ovat muun muassa viestinnän alaan liittyvät kuvat (TES-vision teknillisen osaston kuvia 225 kappaletta, puhelintekniikan alan kuvat, noin 100 kpl) ja LVI-tekniikan kuvia noin 1 700 kuvaa Oy Vesi Hydro Ab:ltä. Lisäksi kokoelmissa on kuvat lähes jokaisesta Suomen vesitornista, yhteensä 350 kuvaa.

Museon kokoelmiin kuuluu noin 50 000 niteen kirjasto, joka sisältää pääsääntöisesti teollisuushistorioita, hakuteoksia sekä tekniikan alan tutkimus- ja oppikirja-aineistoja. Kokoelmat sisältävät myös aikakausjulkaisuja pitkinä aikasarjoina, erikoisuutena saksalaiset alan aikakausjulkaisut maailmansotia edeltävältä ajalta. Kirjakokoelmista lähes 17 000 teosta on kirjattu sähköiseen luettelointitietokantaan.

Museon lähes järjestämättömän arkistokokoelman inventointi on aloitettu vuonna 2011 ja inventoituja kokonaisuuksia on kokoelmapoliittisen ohjelman käyttöönoton aikaan yhteensä 35. Arkistokokoelma käsittää aineistoja 1900-luvun alkupuolelta 1950 – 1960 -luvulle asti erilaisista esitteistä tuoteluetteloihin, tuotteiden teknisiä piirroksia sekä yritys- ja henkilöarkistoja.

2.3. AKSELI-KOKOELMAHALLINTAJÄRJESTELMÄ JA JULKISET KOKOELMAPORTAALIT

Tekniikan museon kokoelmien tallentaminen ja dokumentoiminen tapahtuu ICOMin eettisten sääntöjen ja Suomen museolain ja valtakunnallista erikoismuseotyötä koskevan asetuksen mukaisesti. Museolla on käytössä sähköinen kokoelmanhallintajärjestelmä, Akseli.

Akseli on ollut käytössä vuodesta 2010 lähtien ja sen taustalla on seitsemän museon ja kahden arkiston muodostama konsortio. Konsortioon kuuluvat: Työväenmuseo Werstas, Tekniikan museo, Sähkämuseo Elektra, Helsingin yliopistomuseo, Suomen siirtolaisuusmuseo, Päivälehdien museo, Kultamuseo, Työväen Arkisto ja Kansan Arkisto. Akselin kenttärakenne on kaikille ohjelmaa käyttäville organisaatioille yhteinen.

Akseli on E-Kuva -kokoelmanhallintaohjelmiston luojan Eduix Oy:n asennus, joka on uudistettu ja kehitetty versio metsäalan museoiden käyttämästä E-kuvan Kantapuu-versiosta. E-Kuva on avoimeen lähdekoodiin (Linux, Apache, MySQL, PHP) perustuva tietokantaohjelmisto, jonka kehittämisen painopisteitä ovat olleet luetteloinnin nopeus, helppokäyttöisyys ja monipuolisuus. Ohjelma on asennettu Tampereella sijaitsevalle palvelimelle ja sitä käytetään verkkoselaimella. Samalla järjestelmällä pystytään hoitamaan niin esine-, kuva-, kirjasto- kuin arkistokokoelmaan liittyvät tarpeet. Ohjelmistoa voidaan avata myös sidosryhmien ja ei-ammattillisten museoiden käyttöön, jolloin myös niiden kokoelmatiedot voidaan ylläpitää keskitetysti samassa järjestelmässä.

Kokoelmahallintajärjestelmän julkinen verkkoportaali, Arjenhistoria.fi, avattiin vuonna 2011 osoitteessa <http://www.arjenhistoria.fi>. Taustajärjestelmässä on rajapinta Kansallisen Digitaalisen Kirjaston (KDK) Finna -käyttöliittymän kanssa. Akseli-konsortio oli mukana Finnan käyttöönoton toisessa aallossa, jossa avattiin Finnan museonäkymä lokakuussa 2013. Finnan museonäkymän osoite on <https://museot.finna.fi/>. Kaikki kokoelmista kiinnostuneet pääsevät tutustumaan konsortiojäsenten julkaisemaan materiaaliin: esineisiin, kuviin ja kirjastokokoelmiin Finnassa ja Arjenhistoria.fi:ssä.

Asiasanoituksessa käytetään ensisijaisesti Yleistä suomalaista ontologiaa, ja ohjelmistossa asiasanat poimitaan suoraan kansallisesta sanasto- ja ontologiapalvelusta, Kansalliskirjaston Fintosta. Museon erityiskäsitteitä ja -termejä varten on oma erityissanastonsa, jonka pohjalta on mahdollista jatkossa kehittää tekniikan alan oma ontologia, jossa käsitteet suhteutetaan muihin ontologioihin.

2.4. KOKOELMIEN KÄYTTÖ JA PALVELUT

MUSEON SISÄISET PALVELUT

Tekniikan museon kokoelmia (esineitä, kuvia ja arkistodokumentteja ja kirjastoa) käytetään oman museon asiantuntijatehtävissä, tutkimuksessa, kokoelmatyössä, näyttelyobjekteina ja materiaalina näyttely- ja palvelutuotannon multimedioissa. Tekniikan museon kokoelmatyön asiantuntijatakkoolaiset osallistuvat asiantuntijuksiensa mukaisesti kokoelmatyöhön kokoelmahenkilökunnan ohjauksessa ja valvonnassa.

LAINAT: TEKNIIKAN MUSEO LAINAN ANTAJANA

Tässä on kuvattu pääpiirteissään periaatteet, jotka koskevat esinekokoelmiin kohdistuvia lainoja, joissa Tekniikan museon on lainan antajana. Tekniikan museon kirjaston, kuva-arkiston ja arkiston materiaalia ei lainata ulos poikkeustapauksia lukuun ottamatta.

- Tekniikan museon kokoelmaesineitä lainataan muiden ammatillisesti hoidettujen museoiden käyttöön. Jokainen lainatapaus käsitellään erikseen ja se perustuu kahdenväliseen kirjalliseen sopimukseen, jossa määritellään lainaesineen käyttötarkoitus. Lainan vastaanottaja vakuuttaa aina lainaamansa objektit.
- Ei-museoammatillisille museoille ja esimerkiksi taustayhteisöille museoesineitä voidaan lainata tapauskohtaisesti harkiten. Tekniikan museo lainaa kokoelmaesineitään museokentän ulkopuolisille toimijoille vain poikkeustapauksissa, näyttelytilan olosuhteet ja turvallisuus huomioon ottaen. Tällöin vastaanottaja perehdytetään museoesineiden käsittelyyn.
- Museoesineitä ei lainata toimijoille, jotka eivät käsittele museoesineitä sen statuksen mukaisesti (esimerkiksi elokuvarekvisiittakäyttö tai esittelytilaisuudet). Rekvisiittakäyttöön voidaan sopimuksen mukaan lainata esineitä opetuskokoelmasta, jota hallinnoi museon yleisötyöstä vastaava tiimi.
- Lainaprosessissa lainapyynnöt toimitetaan kokoelmapäällikölle. Mikäli lainapyyntö hyväksytään, tehdään lainasopimus (kaksi kappaletta) ja sovitaan vakuutuksista. Sopimuksissa sovitaan myös mahdollisista kuljetuskustannuksista. Lainaesineet valmistellaan ja siirretään yhdessä sovitun aikataulun mukaisesti. Mikäli lainan aikana tai palauttamisen yhteydessä todetaan puutteita tai vaurioita, lainan vastaanottajan on oltava välittömästi yhteydessä Tekniikan museon kokoelmapäällikköön.
- Lainan vastaanottajan on taattava museoesineelle riittävä turvallisuus ja olosuhteet. Arvio olosuhteiden sopivuudesta tehdään tapauskohtaisesti lainapyynnön käsittelyn yhteydessä lainan saajan kanssa lainattavan esineen olemus huomioon ottaen.
- Lainan vastaanottaja vastaa kuljetuksesta ja mahdollisista muista lainaan liittyvistä kuluista. Pääsääntöisesti lainasta ei veloiteta, mutta lainan valmistelun edellyttäessä huomattavaa työpanosta, voidaan työstä laskuttaa lainan vastaanottajan kanssa neuvoteltavan sopimuksen mukaisesti.

LAINAT: TEKNIIKAN MUSEO LAINAN VASTAANOTTAJANA

Tässä on kuvattu pääpiirteissään periaatteet, jotka koskevat lainoja, joissa Tekniikan museo on lainan vastaanottajana. Lainan antaja voi olla museo tai muu taho, kuten yritys, yhdistys tai yksityinen henkilö. Koska yleisin syy lainaan on näyttely, lainaprosessi on kytköksissä Tekniikan museon näyttelyprosessiin.

- Tekniikan museo tekee kaikista lainoistaan lainasopimuksen ja vakuuttaa lainattavat objektit.
- Lainaprosessia voidaan noudattaa kevennettynä, mikäli lainan antajana on muu kuin museo ja lainattava esineistö ei ole museaalista (esim. voidaan arvioida tapauskohtaisesti kuntotarkastusten tarve tai tarvittava suojauksen taso näyttelyssä).
- Tekniikan museolla on mahdollisuus tarjota lainaksi saamilleen objekteille vastaavanlaiset olosuhteet, käsittely ja turvallisuus kuin omille kokoelmaobjekteilleen kokoelma- ja näyttelytiloissaan.

- Tekniikan museon lainaksi saamat esineet vakuutetaan lainan ja kuljetuksen ajaksi.
- Tekniikan museo sopii kuljetusjärjestelyistä tapauskohtaisesti lainan antajan kanssa. Vastuu lainaan saatavien esineiden kuljetuksista on Tekniikan museolla, ellei muutoin sovita.
- Mikäli lainan aikana tai sen palauttamisen yhteydessä todetaan puutteita tai vaurioita, kokoelmapääällikkö tai näyttelypääpääällikkö on yhteydessä lainan antajaan.

KUVAMYyntI

Arjenhistoria.fi -kuvakaupan välityksellä voi ostaa digitoituja kuvia Tekniikan museon kuva- ja esinekokoelmista. Kuvan hinta määräytyy kuvan käyttötarkoituksen mukaan. (Liite2: Tekniikan museon kokoelmapalveluhinnasto 2015 - 2016). Kuvia julkaistaessa on mainittava kuvalähteenä Tekniikan museon kuva-arkisto ja kuvaajan nimi, mikäli se on tiedossa.

ESINEKUVAUSLUVAT

Kuvauksesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa määritellään kuvauskohteet, kuvien tai videon käyttökohde ja kuvausluvan hinta. Hinta määräytyy käyttökohteen ja asiantuntijatyön tuntiperusteisen veloituksen perusteella. (Liite2: Tekniikan museon kokoelmapalveluhinnasto 2015 - 2016). Kuvausluvut museon tiloihin sovitaan asiakaspalveluvastaavan kanssa.

ARKISTO- JA KIRJASTO

Arkistodokumentteja ja kirjaston kirjoja voi lukea Tekniikan museon tiloissa. Vierailuaika tulee sopia hyvissä ajoin etukäteen kokoelmapääällikön kanssa. Kirjoja ja dokumentteja ei lainata Tekniikan museon ulkopuolelle.

3. TEKNIKAN MUSEON KOKOELMATYÖ

3.1. KOKOELMIEN KARTUTTAMISEN PERUSTEET JA REALITEETIT

Tekniikan museon tallennuksen painopistealueet tarkistetaan strategiakausittain ja Museoviraston nelivuotissopimuksen tavoitteisiin sitoen. Museo kuitenkin seuraa alansa kehitystä ja muutoksia aktiivisesti, jolloin myös painopistealueiden ulkopuolisia teemoja voidaan tarpeen mukaan tallentaa.

Museoiden valtakunnalliset tallennusvastuut on tallennussopimuksen allekirjoittaneiden museoiden kesken määritelty TAKO-verkoston www-sivuilla: <http://tako.nba.fi/tallennustyonjako/museot>

Tekniikan museon valtakunnalliset tallennusvastuut:

Pooli 2: Yhteiskunnan tekninen infrastruktuuri
Vesilaitostoiminta
Energia ja energiantuotanto
LVI-järjestelmät
Maanmittaus

Pooli 3: Arki

Kodin sähkötalous (suljettu kokoelma, ei kartuteta)

Pooli 4: Tuotanto, palvelut ja työelämä

Kaivosteollisuus

Kemianteollisuus

Metalliteollisuus: kodinkoneteollisuus, konepajateollisuus

Metsäteollisuus: Puunjalostusteollisuus

Rakennusteollisuus

Pooli 5: Viestintä, liikenne ja matkailu

Kirjapainotekniikka

Lennätin

Puhelin

Radio

Televisio

Mobiiliviestintä

Pooli 6: Koulutus, taide ja korkeakulttuuri

Teknillinen ammattikoulutus (seurataan)

Teknillinen korkeakoulutus (seurataan)

Lisäksi valtakunnallisten tallennusvastuujaon ulkopuolella Tekniikan museo seuraa ja kartuttaa kokoelmiinsa mobiiliviestinnän ja pelialan materiaalisia ja immateriaalisia ilmiöitä.

Tekniikan museon kokoelmahistorian alun kokoelmien määrän räjähtävän kasvun vuoksi kokoelmien kartuttaminen on ollut 1990-luvulta lähtien pääasiassa passiivista, sillä kahden ensimmäisen toimintavuosikymmenen aktiivisella ja passiivisella yleiskartunnalla on ollut omat työekonomiset seurauksensa. Kokoelmien laajuus, hallitsemattomuus ja luetteloimattomien esineiden suuri määrä ovat olleet vähäisen kokoelmahenkilöstön ongelma 1980-luvulta lähtien, jolloin varsinainen museoammatillinen kokoelmahallintatyö alkoi.

Passiivinen kartunta on sittemmin asetettu kriittisen tarkastelun alaiseksi, ja kokoelmatilojen rajallisuus ja digitointiasteen edistämisen puolesta ponnistelu johti lahjoitusten periaatteelliseen vastaanottosukuun vuonna 2010. Sulku purettiin vuonna 2014, jonka jälkeen lahjoitusten vastaanotto on sidottu kriittiseen arviointiin kokoelmapoliittiseen ohjelman ja valtakunnalliseen museoiden tallennustyönjaon tuella.

Aktiivista kokoelmien kartuttamista ei ole tyystin unohdettu. Kokoelmia kartutetaan aktiivisesti lähinnä nykydokumentoinnein ja dokumentoinnein. Resurssien mukaan toteutettavissa nykydokumentointihankkeissa kartutetaan kokoelmia keräämällä tietoa haastattelemalla, valokuvaamalla ja videokuvaamalla kohdetta. Näin on mahdollista tallentaa laajoja kokonaisuuksia tai konkreettisia kookkaita koneita tai laitteita ilman fyysistä esineen kokoelmiin liittämistä. Tekniikan

museo on sitoutunut nykydokumentointeihin TAKO-verkoston kahdessa pääpoolissaan, pooli 4:ssä ja pooli 5:ssä. Aihealueina painottuvat teollisuus ja viestintä.

3.2. LAHJOITUKSET

Tässä on kuvattu pääpiirteissään yksittäisen objektin läpikäymät vaiheet lahjoitustarjouksesta vastaanottoon ja säilytykseen. Lahjoitustarjous voi sisältää useita objekteja sekä oheisaineistoa kuten käyttöohjeita, teknisiä piirroksia, valokuvia. Lahjoituksen yhteydessä tehdään lahjoitussopimus Tekniikan museon ja lahjoittajan välillä kahtena kappaleena. Lahjoituksia ei oteta vastaan prosessin ohi. Museo ei ole velvollinen säilyttämään prosessin ohi tuotuja lahjoituksia tai sopimuksessa mainitsemattomia objekteja. Tekniikan museo ei tee kokoelmaostoja.

YHTEYDENOTTO JA LAHJOITUSTARJOUS

Lahjoittajia pyydetään ottamaan yhteyttä kokoelmapäällikköön sähköpostilla ja lähettämään mahdollisuuksien mukaan objektista tietoa sekä kuva liitteenä. Kaikki lahjoitustarjoukset käsitellään ja merkitään muistiin vastaanottopäätöksestä riippumatta.

ARVIOINTI

Ensisijaisesti kokoelman kartuttamisessa keskitytään tallennuksen painopistealueisiin, joita päivitetään siten, että ovat linjassa voimassaolevan tallennustehtävän ja museon strategian kanssa. Lahjoitustarjouksista tehdään kokonaisarvio arviointikriteerien perusteella. Vastaanottovaiheessa käytävät arviointikriteerit ovat käytännössä samat kuin poistoprosessissa käytettävät.

Lahjoitustarjouksen arviointiin vaikuttavat mm.:

- Kontekstiedot ja objektin museoarvo arvioidaan tapauskohtaisesti Tekniikan museon näkökulmasta.
- Liittyykö objekti oleellisesti suomalaiseen tekniikan, teknologian tai teollisuuden ilmiöihin, keksintöihin tai innovaatioihin?
- Lisääkö objekti jo olemassa olevien kokoelmien arvoa tai sillä voi korvata jonkin jo olemassa olevan kokoelman osan?
- Onko objekti Tekniikan museon kokoelmapolitiikkaan ja tallennusvastuisiin kuuluva? Miten objekti suhteutuu museon olemassa olevaan kokoelmaan?
- Kuuluuko objekti ensisijaisesti jonkin muun museon valtakunnallisiin tallennusvastuisiin? Onko vastaavia objekteja muissa kokoelmissa?
- Objektin museoarvo, kunto ja hyödynnettävyys arvioidaan suhteessa siirto, säilytys- ja ylläpitoresursseihin.
- Miten objektia arvioidaan voitavan hyödyntää Tekniikan museon näyttelyissä tai tutkimuksessa?
- Voiko lahjoituksen vaihtoehtona olla objektin käytön tai prosessin dokumentointi?

PÄÄTÖKSENTEKO

Kokoelmapäällikkö tekee arviointituloksen perusteella päätöksen lahjoituksen esittelystä museonjohtajalle tai hylkää lahjoitustarjouksen. Kirjallinen lahjoitussopimus tehdään kahtena kappaleena. Lahjoitussopimuksen allekirjoittaa Tekniikan museon puolesta museonjohtaja.

KULJETUS JA VASTAANOTTO

Kuljetuskustannuksista ja aikatauluista sovitaan tapauskohtaisesti lahjoittajan kanssa.

LUETTELOINTI

Tekniikan museon kokoelmiin otetut objektit diarioidaan ja niille annetaan objektikohtainen TM-numero. Kokoelmaobjektit kuvataan ja luetteloidaan Akseli-kokoelmahallintajärjestelmään. Mikäli esteitä ole, objekti julkaistaan Arjenhistoria.fi -portaalissa ja Kansallisen Digitaalisen Kirjaston Finna-asiakasliitymässä.

SUOJAUS JA SIIRTO SÄILYTYSTILAAN

Objektille valitaan tarvittava, asiallinen suojaustapa ja pakkausmateriaali ja pakataan turvallisesti. Säilytyspaikka määrätään sijoitussuunnitelman mukaisesti, tarvittaessa aihepiireittäin tai materiaaleittain.

3.3. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMA-, MATERIAALI- JA REKVISIITTALUOKAT

Tekniikan museossa kokoelmilla tarkoitetaan museokokoelmia (esineet, kuvat, arkisto ja kirjasto) ja museon opetuskokoelmaa. Näitä kaikkia hallinnoidaan kokoelmahallintajärjestelmän avulla. Materiaalit ja rekvisiitta määritellään luokiksi, ei kokoelmiksi.

Päätös kokoelmapoistosta tehdään museon sisäisissä siirroissa vain kerran esineen siirtyessä museokokoelmista opetuskokoelmaan tai rekvisiitta- tai materiaaliluokkaan, joten kokoelmapoistoa valmistellessa ja päätöksiä tehtäessä on tärkeää olla tietoinen eri kokoelmiin ja luokkiin liittyvistä toimintaperiaatteista ja vastuista.

MUSEOKOKOELMAT

Museokokoelmia hallinnoi museon kokoelmahenkilökunta. Kokoelmiin voidaan liittää museon tallennusalueeseen kuuluvia objekteja. Kokoelmat kuvastavat suomalaista teknologiaperintöä ja/tai niiden on valtakunnallisessa TAKO- tallennustyönjaossa ilmoitettu kuuluvan Tekniikan museon tallennusvastuisiin. Museokokoelmia pyritään jalostamaan harkitsemalla sellaisten objektien poistamista, jotka eivät selkeästi sisälly tähän määritelmään. Museokokoelmia hallinnoidaan kokoelmahallintajärjestelmässä.

OPETUSKOKOELMA

Opetuskokoelman muodostaminen ja ylläpito on määritelty Tekniikan museon opetuskokoelmapolitiikassa. Kun objekti siirtyy opetuskokoelmaan, museokokoelmista poistettuna tai suoraan lahjoituksena, sen hallinnoinnista vastaa jatkossa Tekniikan museon yleisötyötiimi. Päätökset siirroista museokokoelmista opetuskokoelmaan tehdään yhteistyössä museon yleisötyöstä vastaavan kollegan kanssa. Siirrot museokokoelmasta opetuskokoelmaan pyritään pitämään maltillisina, sillä siirrot museon omien kokoelmien välillä eivät ratkaise resurssipulaa: myös opetuskokoelmalle on varattava säilytystila ja resursseja kokoelman ylläpitoon. Opetuskokoelmaa hallinnoidaan kokoelmahallintajärjestelmässä. Opetuskokoelmapolitiikassa on määritelty omat käytännöt poistojen suhteen.

REKVISIITTALUOKKA

Rekvisiittaluokan objektit eivät kuulu museon tallennusvastuiden piiriin ja niitä säilytetään sellaisenaan pääosin näyttelyiden käyttöön. Rekvisiittaluokan objekteja voidaan käyttää interiööreissä (esimerkiksi tallennusalueeseen kuulumattomat huonekalut, somisteet) tai havainnollistavina objekteina, jotka toimivat oleellisena osana esiteltävää ilmiötä tai innovaatiota. Rekvisiittaluokan objekteja voidaan harkintaa käyttäen muuntaa vastaamaan kutakin käyttötarkoitusta.

Kun objekti siirtyy rekvisiittaluokkaan, museokokoelmista poistettuna tai suoraan, sen hallinnoinnista vastaa jatkossa Tekniikan museon näyttelytiimi. Päätökset siirroista museokokoelmista rekvisiittaluokkaan tehdään yhteistyössä museon näyttelypäällikön kanssa. Rekvisiittaluokasta voidaan pitää kirjaa, mutta sitä ei hallinnoida kokoelmahallintajärjestelmässä. Mikäli rekvisiittaluokkaan kuuluva objekti on peräisin museokokoelmasta, siihen liittyvät tiedot säilyvät

kokoelmahallintajärjestelmässä. Rekvisiittaluokan esineiden poistoissa ei käytetä erillistä poistoprosessia.

MATERIAALILUOKKA

Materiaaliluokassa voi olla askartelutarvikkeita, poistettujen kokoelmaobjektien osia tai purettavaksi tarkoitettuja poistettuja kokoelmaobjekteja. Materiaalia hyödynnetään yleisöpalveluissa ja näyttelyissä. Materiaaliluokan poistoja käsitellään kierrätettävänä jätteenä.

Kun objekti siirtyy materiaaliluokkaan, museokokoelmista poistettuna tai suoraan, sen hallinnoinnista vastaa jatkossa Tekniikan museon yleisötyötiimi. Päätökset siirroista museokokoelmista materiaaliluokkaan tehdään yhteistyössä yleisötyöstä vastaavan kollegan kanssa.

3.4. POISTOPOLITIikka

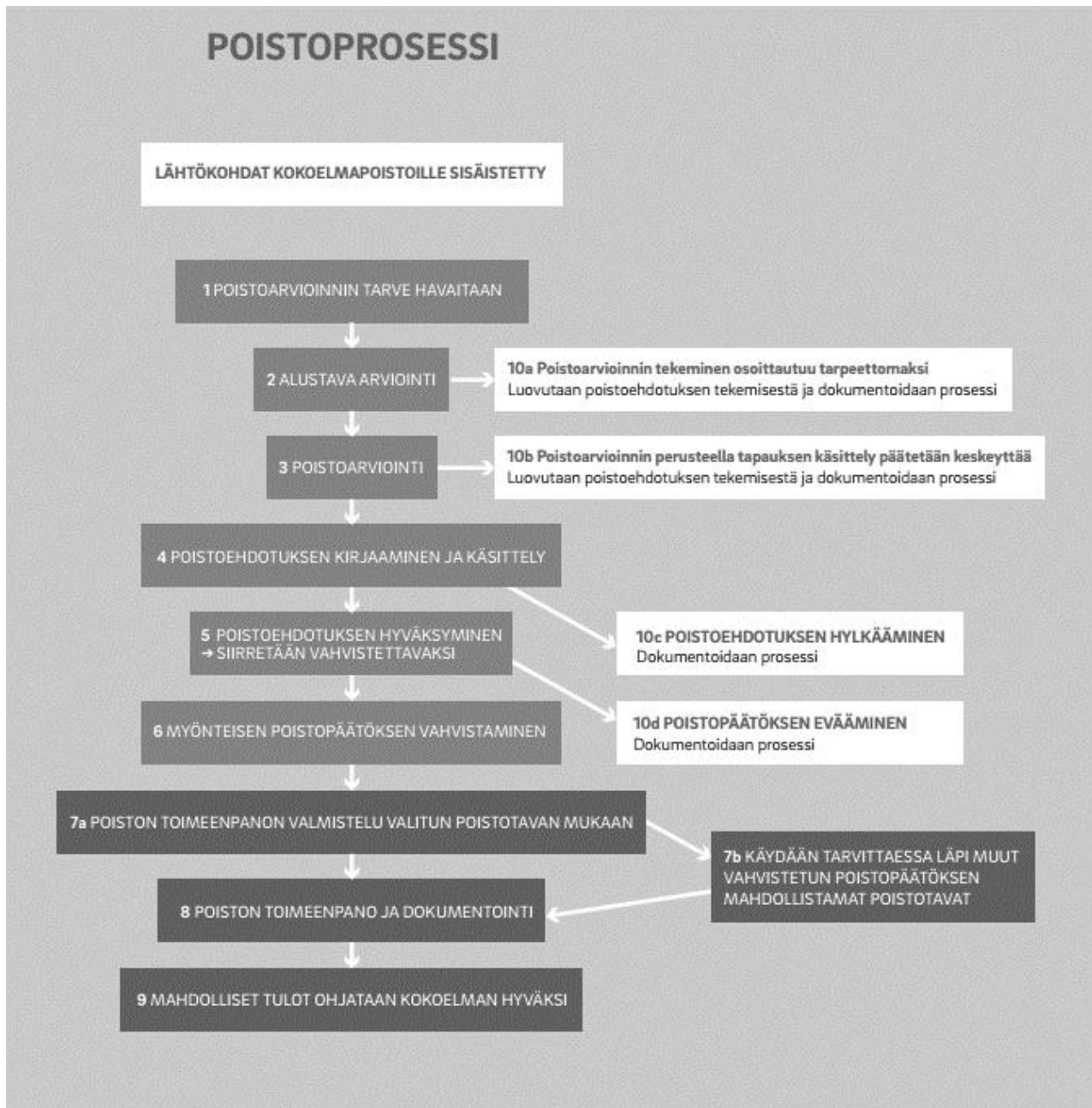
Tekniikan museossa on tehty perusteluja ja dokumentoituja kokoelmapoistoja 2000-luvun aikana, mutta ensimmäinen kirjattu kokoelmia koskeva poistopolitiikka on otettu käyttöön vuonna 2014. Poistopolitiikka on kirjattu ohjenuoraksi esinekokoelmista tehtäviä poistoja varten, mutta se on osittain sovellettavissa myös muille kokoelmille (kuvat, kirjat, arkisto). Kokoelmapoistopolitiikka noudattaa ICOMin museotyön eettisiä sääntöjä.

Tekniikan museon kokoelmapoistopolitiikka sisältää kokoelmapoistoprosessin kuvauksen, arviointikriteerien määrittelyn ja niiden kokonaisarvioon perustuvan arvoluokituksen, jonka avulla kokoelmapoistoprosessissa määritellään, minkälaiset poistotavat ovat kullekin objektille mahdollisia. Myös poistotapojen ensisijaisuus on määritelty kokoelmapoistopolitiikassa. Lisäksi esitellään Tekniikan museon kokoelmat (museokokoelmat ja opetuskokoelma) ja materiaaliluokat (rekvisiitta, materiaali) ja niihin liittyvät toimintaperiaatteet ja vastuut.

Kokoelmapoistojen periaatteita ja prosessia on kehitetty edelleen *Kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmapoistojen hyvät käytännöt* -hankkeessa yhteistyössä Helsingin kaupunginmuseon ja Tampereen museoiden kanssa 2014 - 2015. Tekniikan museon poistopolitiikka mukaillee *Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt* -yhteishankkeessa (2015) kirjattua periaatteita, poistoprosessia, arviointikriteereitä ja poistotapoja. Poistoprosessin arvoluokitus on Tekniikan museon oma.

Tekniikan museossa kokoelmapoistoilla tarkoitetaan kaikkia siirtoja pois Tekniikan museon museokokoelmista. Kokoelmapoistolla voidaan tarkoittaa sisäisiä siirtoja Tekniikan museon opetuskokoelmaan tai materiaali- ja rekvisiittaluokkaan, siirtoja muille toimijoille (ensisijaisesti muille ammatillisille museoille), sekä hävittämistä. Kokoelmapoistoprosessissa käsitellään vain museo-objekteja. Lahjoitusten mukana tulleet sopimuksessa määrittelemättömät ylimääräiset objektit eivät ole museo-objekteja.

Tässä yhteydessä on kuvattu pääpiirteissään poistoprosessin kulku, arviointikriteerit, arvoluokat ja poistotavat.

POISTON ARVIOINTIKRITEERIT

POISTOPROSESSIN ARVOLUOKITUS

Arviointikriteereiden avulla tehtävän kokonaisarvion avulla ja mahdolliset rajoitteet huomioiden esineelle annetaan arvoluokka, joka määrää mahdolliset poistotavat. Luokat S1 ja S2 ovat säilytysluokkia. Luokat P1 ja P2 ovat poistoluokkia.

S1 Luokan esineet ovat ensisijaisesti museokokoelmassa säilytettäviä ja niitä ei poisteta.

S2 Luokan esineet ovat merkittäviä, mutta eivät välttämättä kuulu Tekniikan museon tallennusalueen ytimeen. S2-luokkaan kuuluvan objektin poistamisen edellytyksenä pidetään uutta sijoituspaikkaa toisessa ammatillisesti hoidetussa museossa. Mikäli objektille ei löydy vastaanottajaa, se säilytetään Tekniikan museon museokokoelmassa.

P1 Luokan esineet poistetaan Tekniikan museon kokoelmasta. P1-luokan objektien säilyttämiseen ei liity riskejä ja niitä voidaan kuntonsa puolesta tarjota muualle sellaisenaan tai hyödynnettäväksi materiaalina. Mikäli uutta sijoituspaikkaa tai hyödyntämistapaa ei löydy, objekti voidaan tuhota.

P2 Luokan objektit poistetaan Tekniikan museon kokoelmasta. Esimerkiksi todella huonon kunnon, selkeän puutteellisuuden tai muille kokoelmille tai terveydelle aiheutuvien riskien vuoksi objekti ei tarjota muuhun sijoituspaikkaan sellaisenaan. Mikäli objekti todetaan riskittömäksi, sen materiaalia ja osia voidaan hyödyntää. Mikäli hyödyntämistapaa ei löydy, objekti tuhoetaan.

3.5. ARVIOINTI JA MITTARIT

Tekniikan museo ylläpitää kokoelmiaan yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi (Tekniikan museon säätiön säännöt § 2). Kokoelmapoistot suoritetaan perustellusti sovitun politiikan ja poistoprosessin mukaisesti. Ensimmäisessä poistot ovat yksittäisten objektien tai kokonaisten kokoelmien siirtoja toiseen ammatillisesti hoidettuun museoon. Mikäli kokoelmapoistoista syntyy tuloja, ne käytetään museon kokoelmien ylläpitoon.

Kokoelmatyön tuloksia seurataan ja arvioidaan vuositasonalla. Käytössä olevat mittarit ovat:

- Vastaanotetut lahjoitukset: diaarierät ja kappalemäärä
- Hylätyt lahjoitustarjoukset
- Kokoelmanhallintaohjelmaan luetteloidut objektit
- Arjenhistoria.fi ja Finna -portaaleissa julkaistut objektit
- Digitoidut objektit
- TAKO-yhteistyö: kokoukset valtakunnallisella ja poolien tasolla, tehdyt nykydokumentoinnit (poolityöskentelyn ja työryhmien tehtävien kehittyessä myös yhteisten hankkeiden määrä ja saatu rahoitus)
- Saatu rahoitus vs. tulokset
- Museon sisäiset palvelut: pystytetyt ja puretut näyttelyt objektimäärineen
- Lainat museosta ja museoon tulevat lainat

- Kokoelmatyön vapaaehtoistyönä tehdyt tunnit
- Tekniikan alan museopäivän osallistujamäärä
- Tekniikan alan erikoismuseokyselyt
- Yhteydenotot Kysy museolta -palvelussa
- Asiantuntijatyö: tutkimus- ja selvitystehtävät museon ulkopuolelle

Lisäksi on asiantuntija-, tiedotus- ja neuvontatyötä, jota on vaikea mitata määrällisesti, kuten yhteydenotot sähköpostilla ja puhelimitse. Kokoelmatiimiin ottavat yhteyttä museot, yritykset, yhteisöt, yksityiset ja median edustajat.

3.6. KOKOELMAORGANISAATIO

Tekniikan museon kokoelmatyöstä vastaa kokoelmatiimi, johon kuuluvat kokoelmapäällikkö, amanuenssi ja museoavustaja sekä määräaikaisina projektiperusteisesti yksi tai useampi projektitutkija tai projektityöntekijä. Kokoelmatiimiä avustavat tarvittaessa museoinsinööri ja näyttelytiimin lavastaja-suunnittelija. Kokoelmapäällikkö vastaa kokoelmatoiminnasta ja raportoi Tekniikan museon museonjohtajalle ja johtoryhmälle. Kokoelmatyöhön käytettävät resurssit muodostuvat pääsääntöisesti henkilökunnan palkoista. Kokoelmatyötä edistetään kokoelmatyön hankkeissa, joihin anotaan ulkopuolista rahoitusta. Varoja allokoidaan kokoelmatyöhön myös museon yleisen rahoitustilanteen mukaan.

Kokoelmatyön päätöksentekoprosessista vastaa kokoelmapäällikkö. Päätöksistä keskustellaan kokoelmatiimin viikkopalaverissa, jossa käsitellään esimerkiksi lahjoitustarjoukset ja päätetään vastaanotettavista objekteista. Museonjohtaja tekee virallisen hyväksymispäätöksen allekirjoittamalla lahjoitussopimuksen. Viikkopalaverissa käydään läpi ajankohtaiset ja tulevat työt ja päätetään tarvittavista toimenpiteistä. Museonjohtaja päättää kokoelmatyön resursseista.

KOKOELMAPÄÄLLIKKÖ

Hallintovastuu: tiimin henkilöstöhallinto ja johto, museon johtoryhmyöskentely, kokoelmatyön hankkeistaminen ja projektien valvonta, lahjoitustarjous-, lainapäätösten (museoon ja museon ulkopuolelle) ja poistopäätösten valmistelu ja esittely museonjohtajalle, valtakunnallinen erikoismuseotyö, TAKO-yhteistyö ja työryhmät, kokoelmatyön suunnittelu ja kehittäminen tiimissä

AMANUENSSI

Kokoelmanhallintajärjestelmä (Akseli, Arjenhistoria.fi, Finna), alakokoelmat, asiakastyö, esinetyö (vastaanotto, luettelointi, tutkimus, varastot), kuvakokoelmat, Kysy museolta - palvelu, talkootöiden koordinointi, näyttelyiden kokoelmatyö, kokoelmatyön suunnittelu ja kehittäminen tiimissä.

PROJEKTITUTKIJA

Projektien suunnittelu ja toteutus, kokoelmatyön suunnittelu ja kehittäminen tiimissä.

PROJEKTITYÖNTEKIJÄ(T)

Projektien mukaiset työt, kokoelmatyön suunnittelu ja kehittäminen tiimissä.

MUSEOAVUSTAJA

Puhtaanapito ja siisteys, esineiden siirrot, avustavat työt.

MUSEOINSINÖÖRI

Vakuutukset, tilakysymykset, logistiikka, esinetunnistus.

LAVASTAJA-SUUNNITTELIJA

Siirrot, rakenteet, avustavat työt

4. TOIMITILAT

Monen muun museon tapaan Tekniikan museo sijaitsee tiloissa, joita ei alun perin ole suunniteltu museokäyttöön. Museo on vuokralla Helsingin kaupungin omistamissa vanhoissa vesilaitosrakennuksissa ja suodatinhalleissa, jotka sijaitsevat Vantaanjoen suulla Helsingin syntysijoilla. Museolla on myös varastotilaa vuokrattuna Karkkilassa ja Jyväskylän Kanavuoressa. Pitkät välimatkat vaikeuttavat kokoelmatyötä. Tekniikan museolla on suuri tarve museon toimitilojen ulkopuoliselle kokoelmakeskukselle.

4.1. TYÖSKENTELYTILAT

Tekniikan museon kokoelmatyöskentelytilat sijaitsevat useassa eri pisteessä. Kokoelmaosaston toimistotilat ovat entisessä vesilaitoksen pikasuodatushallin (A-hallin) yläkerrassa.

Esineiden vastaanotto-tila on museon Punatiilihallissa. Saman rakennuksen alakerrassa sijaitsevat myös esineiden käsittely- ja luettelointitilat sekä museon talkoolaisten käyttöön tarkoitetut työskentelytilat.

Esineisiin ja kokoelmatoimintaan liittyvät dokumentit on sijoitettu kokoelmatiimin työhuoneisiin A-hallissa.

4.2. ESINESÄILYTYSTILAT

Museon esinesäilytystilat sijaitsevat kolmessa paikassa: museon näyttelyhallien kellarikerroksessa yhteensä lähes 1000m², Karkkilan entisen valimon alueella olevassa varastohallissa kahdessa kerroksessa yhteensä 638m², Jyväskylän Kanavuoressa 270m²

Museorakennuksien ulkopuolella sijaitsevien varastojen käyttö ja huolto järjestetään niin, että ainakin kaksi kertaa vuodessa voidaan tarkistaa esineiden tilanne ja suorittaa tarpeelliset toimenpiteet:

- Suojauksen tarkistaminen
- Olosuhteiden tarkistaminen
- Mahdollisten vahinkojen kartoittaminen
- Tarvittaessa valokuvaaminen ja hoitotoimenpiteet

Karkkilassa entisen valimon alueella sijaitsevat säilytystilat ovat kahdessa kerroksessa: ylempi on museovarastoksi saneerattu ilmastointi- ja kosteusolosuhteiltaan säädelty tila, jossa säilytetään konttorikone- ja radiokokoelmia. Alakerrassa on kaksi erillistä säilytystilaa, joista isompaan avaraan säilytystilaan on talletettu isoja esinekokonaisuuksia kuten esimerkiksi graafisen alan suurikokoisia laitteita. Pienempään erilliseen tilaan on tuotu lähinnä isohkoja kotitalousalan esineitä. Lisäksi Tekniikan museolla on varastotilaa Jyväskylän Kanavuoressa, jossa säilytetään mm. graafisen teollisuuden kokoelmia ja kookkaita atk-laitteita.

Varastotiloissa olevat hyllyt on numeroitu. Karkkilan varaston alakerran tiloista on laadittu myös sijoittelukartta, koska esineet on sijoitettu joko kuormalavoille tai suurimmat omille korokkeilleen lattiatilaan.

Varastojen olosuhdevalvonta on käytössä vain Karkkilan yläkerran säilytystilassa, jossa on sekä lämpö- että kosteusolosuhdevalvonta. Muut varastotilat Karkkilassa ovat normaaleja lämpimiä varastoja, joissa olosuhteet ovat kohtuulliset. Automaattinen lämpö- ja kosteusolosuhderegisteröinti on käytössä, mutta tällä hetkellä olosuhteisiin ei ole mahdollista vaikuttaa, vain seurata. Kanavuoressa on säädelty ilmankosteus- ja lämpötila.

4.3. VALOKUVAKOKOELMIEN SÄILYTYS

Valokuvien säilytystila on järjestetty museokiinteistön ns. välivarastoon Punatiilihallissa, jossa on paloturvakaapit toistaiseksi vain luetteloiduille valokuville. Olosuhteet eivät ole säädeltävissä, vain seurattavissa.

4.4. KIRJASTOTILA

Museon kirjastotilat sijaitsevat kolmessa erillisessä tilassa: Punatiilihallin pohjoispäädyn kirjastuhuoneessa, ns. välivarastossa BC-hallin kellarin ja näyttelyhallin välissä, sekä ns. Jauhaisen huoneessa A-hallin eteläpäädyssä. Olosuhteet eivät ole säädeltävissä, vain seurattavissa. Kirjastokokoelman sijoittaminen yhteen kirjastotilaan on tavoitteena, mutta se edellyttää tilojen saneerausta, josta päättää ja vastaa Helsingin kaupunki.

4.5. ARKISTOTILA

Museon kokoelma-arkiston sijaintipaikka on Punatiilihallin ns. välivarastossa. Olosuhteet eivät ole säädeltävissä, vain seurattavissa.

5. TEKNIIKAN MUSEON KOKOELMAPOLITIIKKA TULEVAISUUDESSA

Tekniikan museon ensimmäinen kirjattu kokoelmapolitiikka otettiin käyttöön syksyllä 2014 ja sitä päivitetään tarvittaessa vähintään kahden vuoden välein. Museon kokoelmatyö on murroksessa, sillä kokoelmapolitiikan julkaisuajankohdan jälkeisenä kahtena vuonna puretaan kolme perusnäyttelyä, joista siirrettävien esineiden säilytystilaongelma on ratkaistava.

Hallitut, dokumentoidut ja perustellut kokoelmapoistot tulevat entistä keskeisemmäksi kokoelmatyön metodiksi. Poistot toteutetaan kokoelmanhoidollisien ja talousresurssien vaatimusten mukaisesti kokoelmien parhaaksi. Kun rönsyt ja ”varmuuden vuoksi” tallennetut esineet karsitaan pois ja saadaan parhaassa tapauksessa sijoitettua johonkin relevantimpaan museokokoelmaan, pystytään vähät resurssit keskittämään paremmin jäljelle jääviin kokoelmiin.

Kokoelmatyössä kiinnitetään 2010-luvulla entistäkin tiiviimmin huomiota Tekniikan museon missioon ja strategiaan. Kokoelmissa tehtävä työ linkitetään osaksi museon kokonaisvaltaisia tavoitteita, ja kokoelmatiimin ensisijaisia palveluja ovat aina sisäiset palvelut.

Kokoelmapoliittista ohjelmaa päivitetään aina tarvittaessa ja sen ja käytännön kokoelmatyön vastaavuus strategiakausittain.

Tulevien vuosien työn myötä kokoelmapoliittinen ohjelma tarkentuu, ja samalla sen merkitys kokoelmatyön ohjenuorana vakiintuu.

Julkaisussa käytetyt kaaviot: *Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt. Emilia Västi & Minna Sarantola-Weiss (toim.). Suomen museoliiton julkaisuja 65. Suomen museoliitto 2015.*

VIESTINTÄ

PUHELIN

puhelinkoneet, myös matkapuhelimet

puhelunvälitys, keskuskeskukset

linjatyö

lennätin

lähettimet

vastaanottimet

RADIO

lähettimet

kuuluttamo

vastaanottimet

radioputket

radioamatöörilaitteet

TELEVISIO

vastaanottimet

lähetyskalusto

ÄÄNENTOISTOLAITTEET

levysoittimet

magnetofonit

videomonistus

c-kasettien monistus

PAINOTEKNIikka

latomo, eri aikakaudet

paino

viimeistely: leikkaus, nidonta, sidonta

kuvien valmistus

setelipaino

rahanlyönti

TOIMISTOTEKNIikka

kirjoituskoneet
laskukoneet, kirjanpitokoneet
kopio- ja monistuskoneet
toimiston pienesineet

TIETOTEKNIikka JA INFORMAATIOTEKNOLOGIA

laitteistot
henkilökohtaiset tietokoneet
ohjelmat, pelit
modeemit

VALOKUVAUS JA VIDEOKUVAUS

kamerat, videokamerat
esityslaitteet

ELOKUVATEKNIikka

YHTEISKUNNAN TEKNINEN INFRASTRUKTUURI

ENERGIA

sähkö
kaasu
öljy
vesivoima
ydinvoima
tuulienergia

DATASIRTO

MAANMITTAUS

LVI-INFRASTRUKTUURI

VESILAITOSTOIMINTA JA VESITORNIT

TEOLLISUUS/TEOLLISTUMINEN

METALLITEOLLISUUS

elektroniikka

konepaja

valimo

taonta

kodinkoneet

VUORITEOLLISUUS

malminetsintä

kiviteollisuus

kivi- ja mineraalinäytteet

kaivostoiminta

malmien jalostus

metallurgia

KEMIANTEOLLISUUS

kemian laboratorio

lääketeollisuus

PUUNJALOSTUSTEOLLISUUS

metsätyö

saha

puutuote- ja levyteollisuus

kemialliset ja jatkojalostetut puutuotteet

RAKENNUSTEKNIikka

tiili-, puu-, kivirakentaminen

rakennenäytteet

ELINTARVIKETEOLLISUUS

sokeriteollisuus

MUOVITEOLLISUUS

koneet

tuotteet

KOULUTUKSEEN LIITTYVÄT AINEISTOT

fysiikan esineet, kokeilu- ja havaintomateriaali

teknillinen korkeakoulutus

ammattillinen koulutus

työnäytteet, pienoismallit

arkistokokonaisuudet, mm. opintomonisteet ja opinnäytetyöt

LIITE2: TEKNIKAN MUSEON KOKOELMAPALVELUHINNASTO 2015 - 2016

VALOKUVAKOKOELMA

VALOKUVIEN YKSITYISKÄYTTÖ

Kuvatilaukset arjenhistoria.fi -portaalin kautta	15,00 € kuva
Kuvapalvelu muut	15,00 € kuva + asiantuntijatyö 40,00 €
Digitointi ja kuvien käsittely	40,00 € alkavalta tunnilta

VALOKUVIEN KAUPALLINEN KÄYTTÖ

Kaupallinen käyttö ja asiantuntijatyö	150,00 € + 40,00 € alkavalta tunnilta
---------------------------------------	---------------------------------------

ESINEKOKOELMAT

ESINEKUVIEN YKSITYISKÄYTTÖ

Kuvauslupa ja asiantuntijatyö	40,00 € alkavalta tunnilta
-------------------------------	----------------------------

ESINEKUVIEN KAUPALLINEN KÄYTTÖ

Kuvauslupa ja asiantuntijatyö	150,00€ + 40,00 € alkavalta tunnilta
-------------------------------	--------------------------------------

KOKOELMALAINAT

Vaativat asiantuntijatehtävät kokoelmalainojen yhteydessä 40€ alkavalta tunnilta.

ks. kokoelmalainat

AVAUSMAKSUT JA MUUT PALVELUT

Museon aukioloaikojen ulkopuolella avausmaksu vähintään 140,00 €/2h ja seuraavilta alkavilta tunneilta 60,00 €.

Asiantuntija on aina läsnä museon kokoelmaobjekteja kuvattaessa, jolloin veloitus asiantuntijatyön mukaan 40,00 € alkavalta tunnilta.

Hintoihin lisätään pienlaskutuslisä 6,00 €.

Kokoelmakuvauksista sovitaan kokoelmapäällikön kanssa: kirsi.ojala@tekniikanmuseo.fi